

Als het regent en de zon schijnt 36: Zonneregen brengt onheil

(with English summary)

*Zonneschijn en regen
brengen grote nood.*

Keren we terug naar de zonneregen, die naast de genoemde met de zomer- en meiregen gemeenschappelijke positieve eigenschappen ook negatieve eigenschappen heeft. In de provincie Ilocos van de Filippijnen beschouwt men de zonneregen als een slecht voorteken, aangezien daardoor de insecten zich snel vermeerderen en de gewassen opvreten. Gezegd wordt: ‘Als het regent en de zon schijnt, dan kruipen de wormen uit de aarde tevoorschijn en vreten diverse planten.’ In Maleisië noemen ze de zonneregen *Hujan panas* ‘hete regen’ en vrezen zijn magische gevaarlijkheid. De Khmer spreken ook van hete regen (*Lěsom pret*) en zeggen dat de geest van het ongeluk (*Pag Rěit*) zijn draden aan de nat geworden mensen wil knopen, die dan zeker zullen sterven, tenzij door tegenmagie de draad wordt doorgesneden. Wie sterft, komt in de hemel, is zeer rijk en krijgt rode kleren, maar zal zeer eenzaam zijn.¹

---

¹ Om I Phil; Om I Malay. // pacoisland (June 2016) van het Filippijnse eiland Cebu meldt: We call it *uwan init* (*uwan* rain; *init* sunny, hot/heat). We even have a childish song about it. *Uwan init pista's langit. Uwan landong pista's silong* ‘A party above (in heaven/in the sky) when there is a sunshower. A party down in earth when it's raining

In Azerbeidzjan wordt de zonneregen gezien als een voorteken van grote nood, honger, ziekte, etc. In Turkije zegt men: ‘Men lijdt nood in zo’n jaar’ en ‘De opbrengst van zo’n jaar is gering en de nood komt tevoorschijn.’ Ook meent men, dat het in zo’n land gebrekkig wordt, maar de schaden zullen niet al te groot zijn, of: aanzienlijk veel lammeren zullen creperen. Dit doet denken aan enige spreuken uit Litouwen, die zeggen, dat als het bij zonnenschijn regent, de (Pruisen-)koning broodloos is, dat het hem ontbreekt aan brood. In Finland zijn echter enige spreuken, die zeggen, dat men hongert in de hel, bij de Est-Finnen maait men hooi in de hel en bij de Est-Russen wordt het de zondaars in de hel lichter.² In Taviano (prov. Lecce) wordt gezegd: *piove c’è il sole / sta venendo la malattia* (‘dan komt de ziekte’).³

In Thüringen beschadigt zij de aardappelen en het graan, als zij in de bloesem valt. In de Oekraïne worden de aardappels vlekkig. In Rusland wordt de zonneregen *senognoj* (hooirot) genoemd, omdat hij vaak valt tijdens de hooioogst en het hooi doet verrotten. Bij de Fin-Zweden heet de zonneregen *rötmånad, röijt’ månas vedärlejk* ‘hondsdagen, hondsdagweer’ en wordt gezegd: *e röijtär* ‘het doet rotten’. Ook bij de Finnen spreekt men van hondsdagweer en dat de zwade (gras, koren) verrot.⁴ Bij de Polen beschouwt men de zonneregen als voor de planten gevaarlijk omdat tegelijk ermee de *zaraza* (‘epidemie’) uit de hemel valt en daarvan worden de bladeren geel.⁵ In Roemenië beschadigt de zonneregen altijd de groei van de planten, doordat het ze vlekt en verwelkt. De vlekken zijn ‘roest’ (*roghie*) en bij zonneregen zegt men: *bate roghia* ‘de roest valt’. De Serven en Kroaten zeggen, dat het graan zal roesten (*biće maća*); ook de uien zullen roesten. In Kuči noemt men de graanroest *ala* ‘draak’ en het alom bekende spreekwoord luidt: *Kad kiša pada i sunce sija, bije tonja* (of: *biće plamenjača*) ‘Als het regent en de zon schijnt, roest het graan.’ In Slavonië is de zonneregen gemengd met honingdauw (*medenom rosom*), die de brand (roest) veroorzaakt.⁶ De Duitse folklorist Wolf merkt op: ‘*Regnets unter sonneschein, so fällt gift vom himmel.*’⁷ In Zwaben wordt over de zonneregen, bij voorkeur *Sonne(n)rege(n)le(in)* genoemd, gezegd: *Sie bringen lauter Gift, Ungeziefer, in Juni den Honigtau*; en er gaat het gezegde: *Wenn’s aus der Sonne regnet, gebt’s viel Miltau*. Dit wordt gekoppeld aan de zomersproeten, die daarom *Miltauflecke* worden genoemd. Men zegt als het regent en de zon schijnt: *B^ehüt^e di^{ch} Gott vor ^{de}m Miltau, dass d^u nit g^eschecket wirst.*⁸ In Baden

(with a dark sky).

² Om I Azerb; Om I Tür = V.k: disette (hongersnood), l (idem), m (idem), v; M-Y Lit 2-4; F-Ö Fin 1-2; F-Ö EstFin 1; F-Ö EstRus 1. // Lithuanian (pukotoshana murkals, 2014): not so common *karalių lietus* (kings rain, royal rain). There is also a saying *su saule lyja, karalius duonos neteko* (it is raining during sunshine, the king is left without bread).

³ Beccaria 1995, 149: ‘la febbre’ (koorts).

⁴ ThürWb V, 1294; Om I Ukr; Om I Rus; Om I FinSchw; Om I Fin.

⁵ Om I Pol: *zaraza* ‘Seuche; infectious disease, plague, epidemic disease, pestilence, broomrape (root parasitic plant), epidemic plantdisease’, *zarazek* ‘ziekteverwekker; virus’; *zarazić* ‘aansteken, infecteren’; *zaraza waglikowa* ‘Milzbrand, Kartoffelkrautfäule’; vgl. G-W Pol 1: *Zaraza pada*: ‘die Ansteckung regnet’. De uitroep *Zaraza!* laat zich het best vertalen met ‘Hell!’, ‘The Devil!’ (Verdomme! Tering!)

⁶ Om I Rum; Om I Jug.

⁷ Wolf 1857, II, 387 (zie hoofdstuk III).

⁸ ZwabWb V, 1450, 1453; IV, 1599f: *Wenn es aus der Sonne regnet, gibt es Meltau*; uit 1628: *Das Getraidt mit Meltaw beschissen*, ook: *Fiel ein Mühlthaw in die Blüt, darvon das Korn taub wurde*; IV, 1000: ‘Wenn es regnet, während die Sonne scheint, fällt das Milthau, so ein Gift ist, vom Himmel’; vgl. Om I Deu: oorzaak van *Honigt(h)au* ‘Honingdauw’, brengt in *juli* de honingdauw; dan valt de *Milthau* ‘meeldauw’; waar het valt, verwelken de gewassen; is een gifregen en brengt *Melthau*; dan valt gif uit de hemel, louter gif (*Ungeziefer*); beschadigt de bloesems. Vgl. H-Ü Deu 3: *die Hexe buttert – das ist dann Gift* (uit Slezië). Behalve uit Zwaben komen deze uitspraken uit Brandenburg, Voigtland en elders in Duitsland (zie HDA VII, 599: Giftregen). WbElsäs II, 241: *Mē^hltaurēⁿ*: ‘*Do het halt’s Konrads Hoffgschmeiss glieh Gift gspyzt wie Mildauräje* (Schk. 261). Ook: *Sunneⁿblick macht deⁿ Rēgeⁿ dick* (?).

noemt men de *Meltau* ook *Beschiß* en er wordt gezegd: *S reḡard bašī's*, 'es regnet unter Sonnenschein, den Pflanzen schädlich' en de regen noemt men *Beschi(e)ßregen*. Ook in Beieren rond Aschaffenburg noemt men 'einen Regen unter Sonnenschein einen *Beschißregen*: Beschiß aber die von solchem Regen entstehenden, aufgeworfenen Brandstellen an Baumblättern und die darin vorkommenden Insekten, Blättläuse'.⁹ In Hessen-Nassau zegt men als bij zonnenschijn enige regendruppels vallen: *S rant Sommerfleck*e en van iemand met zomersproeten wordt gezegd: *[er] hat mit dem Teufel Scheißdreck gedroschen*. In Oldenburg wordt gesproken van *schmutzigem Regen*,¹⁰ en op Cuba van een 'verraderlijke regen' (*llover traidor*).¹¹

In Polen wordt deze regen, die de *zaraza* brengt, verbonden met de watervrouwen (de zielen van verdrinkenen), die hun mantels in de zon te drogen hangen (zie §15). Het regenwater valt op de mantels en neemt de vlooiën, die erin zitten, mee naar de aarde. En daar vallen ze als aardvlooiën in de groenten. Ook valt het vuil uit deze mantels op aarde en werkt als een sterk vergif. Daarom bedekte men vroeger de bronnen bij zulke regen. In Spanje wordt gezegd: *Agua y sol, seguro el pulgón* (gewis komt de veldvlo), evenals *Agua y sol, para las güertas es lagarta, y para las viñas pulgon* (voor de tuinen de hagedissin, voor de wijngaarden de veldvlo). Ook wordt gezegd: 'De vanen in de zon; een worm zal komen en al de merg eruithalen.' In Catalonia *neix i creix el pugó* (wordt geboren en groeit de bladluis).¹² In Peru brengt de zonneregen ziektes (*trae enfermedades*)

⁹ BadWb I, 157: *Beschiß* van *beschißen* 'beschijsen'; Andreas Schmetter & Karl Frommann, *Bayrisch Wörterbuch*, München 1877, II, 475, zie ZwabWb I, 895; 898: *Beschiß* = Mehltau = SHessWb IV, 609: 1. door paddestoelen opgeroepen plantenziekte, die een witte waas (*Überzug*) tot gevolg heeft, in het bijzonder op jonge kool- en rapenbladeren: 's *Kraud eß ganz voll Melldä*; 2. veel bladluizen, die de bladeren bedekken. In Schwld I, 6 wordt bij *Windau* gezegd: Reflex eines Regenbogens, zweiter Regenbogen, stückweise Färbung der Atmosphäre, für Vorboten von Regen gehalten; veraltetes und in Unordnung geratenes Wort; nach einer entgegenstehenden Behauptung lautet es nämlich Miltau; ... das während dieser Lufterscheining das Miltau vom Himmel falle. Van *Tau"rēge"* wordt gezegd: in de dauw vallende regen: slecht voor planten: 's *ist Nünt giftiger für di junge" Birli als en Tau"rēge"*. Vgl. Streng II, 18: 'Die Vorstellung, dass der Brand als Krankheit des Getreides eine Art Tau sei, der auf die Gewächse herunterfällt, ist schon im Afrz. belegt: "chai seur les blez une *rosee* que on apele *mielee*, dont il furent si emmielé que quant on metoit un espi en sa bouche on sentoit le miel tout proprement" (Gdfr.). Ein *miel* (vgl. lat. *mel* in seinen Ableitungen für *Mehltau* bei M.-L., REW) liegt [...] Nebelbezeichnungen zugrunde, vgl. afrz. *miellas* "car avec la rosee se mesle aulcunes fois *brouillas* et *miellas*" (Gdfr.) und *miélo* in der Picardie: "brouillard funeste aux blés auxquels il passe pour donner la rouille [= 'roest'] os les rendre noirs [Ned. 'rood, roest, zwart']" (Ledieu).' // www.operone.de/spruch/1110.html: *Wenn es im Juli bei Sonnenschein regnet, man viel giftigem Mehltau begegnet.*

¹⁰ Hes-NasWb III, 617; IV, 53: Ein Sommersprossiger *hott mit dem Deuwel Schiß gedrescht* 'breitgeschlagen'. In Pruisen krijgt het kind sproeten, als het in zijn eerste jaar door regendruppels getroffen wordt. Het onvertaalde *Troofewassa gebt Sommasprosse*. (Druipwater) Ook hier geldt: *Rotet Hoar on Sommasprossen send dem Diewel sien Volksgenosse* (PreusWb V, 703); *HDA VII, 578* naar Strackerjan 2, 109: is heksenwerk. Zomersproeten komen van het pissen van de alp op je hand (Ranke, *HDA I, 293* naar Drechsler 2, 174). RheinWb VIII, 1151: *den hat der Düwelen et Gesell gefuärzt*, er hat Sommersprossen MGladb-Korschenkr; ID., 1152: *de hät bei de Düwel Drist* (Kot) *gedarsche Kemp-UWeiden*; *De hat men Düwel Dennschess gedrosch* Kobl-Ehrenbreitstein. Ook in de Oberelsaß: *Er hat mit dem Teufel Schißdreck gedroschen* (*Anthropophyteia* 3, 1906, 135 n°38). Seiler 1922, 165: Wer Pockennarben hat, auf dem hat der Teufel Erbsen gedroschen. Voor de zomersproeten van de Joden, zie Ilona Nagy, 'Neuentdeckte Apokryphen', in: *AEH* 52, 2007, 312-316; 322: In de Paasnacht bereiden de Joden, als Jezus in het graf ligt, een haan en zeggen als deze op tafel staat: 'Als de haan begint te kraaien en de vis in de soep begint te zwemmen, dan zal Christus opstaan!' Dan begint de haan met de vleugels te klapperen en de vis met de staart de Joden met de soep te bespatten. Etc. Div. versies, meestal bespat de haan. Schönwerth, *Sitten und Sagen aus der Oberpfalz* 2, 1858, p. 361: Wenn während des Regens die Sonne scheint, bekommen die Mädchen Sonnen- oder Sommerflecken, falls Tropfen auf das Gesicht fallen. Höll. Von einem solchen Regen wird der Lein braun. Der Regen, welcher während des Sonnenscheins fällt, heißt Mehltau und ist giftig. Amberg.

¹¹ Ferro Ruibal 2007, 68: *Si llueve y hace sol, est un llover traidor*.

¹² G-W Pol 1; Om I Sp: *Plou y fá sol, las banderas al sol; vindrá l'abacuch y s' endurá tot lo such*; Victor Pàmies i Riudo: *Pluja n°827: Quan plou i fa sol, neix i creix el pugó*. // Amelia (3 Sept 2010): *Agua y sol para las huertas es lagarta y para las viñas pulgón*. ParemioRom: *Agua y sol, seguro el pulgón* (Castilian, Spanish) (Martínez Kleiser,

en druppels die bij kinderen op het hoofd vallen, veroorzaken schurft op het hoofd (*produce sarna en la cabeza*). In Zwitserland zijn ze wel heel negatief, want *Wenn es regnet und die Sonne scheint und es gibt keinen Regenbogen, so geht bald die Welt unter*.¹³

English summary

Next to the positive qualities, which the sun-rain has in common with the summer and Mai rain, it has also negative qualities. On the Philippines they consider the sun-rain a bad omen, for insects will multiply rapidly and eat the crops. They say: 'When it rains and the sun shines, then the worms crawl out of the earth and eat from the plants.' In Malaysia they call the sun-rain 'hot rain' and fear its magical danger. The Khmer also call it 'hot rain' and say that the spirit of bad luck wants to tie his threads to people who get wet, who will then certainly die unless by counter-magic the thread is cut. Who dies, will go to heaven, will be very rich and receives red cloths, but will be very lonesome. In Azerbaijan the sun-rain is a sign of great need, famine, sickness, etc. In Turkey they say: 'People will suffer in such a year,' and 'The yield of such a year will be small and the distress will appear.' They also think that there will be shortages in such a country, but the damages will not be too big; or: quite a lot of lambs will die miserably. This reminds of some maxims from Lithuania, saying that when it rains with sunshine the (Prussian) king is without bread, or is lacking bread. But in Finland they have some maxims saying, that in hell they are starving, with the Estonian-Fins they are mowing hay in hell, and with the Estonian-Russians it becomes lighter for the sinners in hell. In Italian Taviano they say that the fever is coming. In Thuringia the sun-rain damages the potatoes and the corn when it falls into the blossom. In the Ukraine the potatoes become spotted. In Russia they call the sun-rain 'hay-rot' because it falls often during the hay-harvest and makes the hay rot. With the Fin-Swedes the sun-rain is called 'dog-days, dog-day weather', and they say: it putrefies. Also the Fins call it dog-day weather, and say that it rots the grass and corn. In Poland they think the sun-rain is dangerous to the vegetation because together with the rain falls the 'zaraza (epidemic)' from the sky and turns the leaves yellow. In Rumania the sun-rain always hinders the growth of the vegetation by staining and withering. The stains are 'rust', and with a sun-shower they say: 'the rust falls'. The Serbs and Croats say that the grain will rust, and also the onions will rust. In Kući they call the grain-rust 'dragon' and the well-known proverb says: 'When it rains and the sun shines, the grain rusts.' In Slavonia the sun-rain mixed with honey-dew causes the rust (blight). The German folklorist Wolf remarks: 'When it rains while the sun shines, then poison falls from the sky.' In Swabia they say of the sun-rain: 'They bring sheer poison, vermin, in June the honey-dew, and they have the saying: 'When it rains out of the sun, there is much mildew. This is linked to freckles, therefore called mildew-spots. When it rains and the sun shines they say: 'God save you from the mildew, that you won't get spotted.' In Baden they call the mildew also 'shit', and they say: 'It's raining shit: it rains while the sun shines, harmful to the vegetation,' and the rain is called 'shit-rain', a name also used in Bavaria: shit though the rust-spots on tree-leaves originating in such rain and the therein existing insects, plant-lice. In Hessen-Nassau they say when some raindrops fall while

---

61). *Plou i fa sol, [/] les banderes al sol; [/] vindrà l'abacuc [/] i se n'endurà lo suc* (Catalan): Lluève y hace sol, [/] las banderas al sol; [/] vendrá el abacuc y se llevará el jugo [en verkrijg het sap]. Comments: Localizado en la Codoñera [la Codonyera], de la comarca del Matarraña, provincia de Teruel. La forma abacuc parece designación de algún pájaro [vogel] (quizá [misschien] el cuco: aventuramos [wij opperen] dicha asignación). La interpretación del refrán en su conjunto nos resulta igualmente enigmática. La Codonyera [La Codoñera], Teruel, Aragon, Spain. (Gomis i Mestre, 121).

¹³ Om I Peru; Om I Schwz (zie Stegemann, in: *HDA* VII, 595: weil etwas Widernatürliches vorgefallen ist).

the sun shines: 'It rains freckles (summer-spots),' and of a person with freckles: '[he] has threshed shit with the devil.' In Oldenburg they speak of 'dirty rain', and on Cuba of a 'treacherous rain'.

In Poland this rain, which brings the 'zaraza', is connected with the water-women (the souls of the drowned), who hang their mantels in the sun to dry (see §15). The rainwater falls on the mantels and takes the fleas in them with it to the earth. And there they fall as earth-fleas in the vegetables. Also the dirt from these mantels falls on earth and works as a strong poison.

Therefore people in former times used to cover up the wells when there was such a rain. In Spain they say 'Rain and sun, surely the field-flea will come,' as well as 'Rain and sun, for the gardens the female lizard, and for the vineyards the field-flea.' Another saying is: 'The banners in the sun; a worm will come and extract all the marrow.' In Catalan the leave-louse is born and grows. In Peru the sun-rain brings diseases and drops falling on children's heads produce scabs on the head. In Switzerland they have a very negative opinion, for 'when it rains and the sun shines, and there is no rainbow, then the world will soon come to an end.'